

Asia: VN/27438/2023

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitysluonnos EU:n datasäädöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta EU:n datasäädöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. Luonnoksessa esitetään säädettävän laki datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta, jossa säädettäisiin toimivaltaisista viranomaisista ja hallinnollista seuraamuksista. Luonnoksessa ehdotetaan, että lait tulisivat voimaan samaan aikaan kun datasäädöksen soveltaminen alkaa 12.9.2025.

Datasäädös muuttaa olennaisesti datan käyttöön ja jakamiseen liittyviä toimintatapoja Euroopassa. Samalla täysin uuden sääntelyn kautta epävarmuus ja mahdollisuus erilaisiin tulkintoihin kasvaa. Sisämarkkinoilla tuleekin pyrkiä löytämään eri viranomaisten ja alan toimijoiden kesken toimivia tapoja ja keinoja, jotta datasäädöstä tulkittaisiin yhtenäisesti. On tärkeää, että kansalliset viranomaiset osallistuvat EU:n valvontaviranomaisten yhteistyöhön, jotta asetuksen tulkinta ei frakmentoidu sisämarkkinoilla. Yritysten neuvonta ja eri toimialat huomioivat ohjeet ja tiedotus tulevat olevaan tärkeässä roolissa. Samoin on huomioitava erityisesti pk-yritysten tiedon tarve ja vastattava siihen.

Kannatamme Liikenne- ja viestintävirasto Traficom nimeämistä datasäädöksen pääasialliseksi valvontaviranomaiseksi ja datakoordinaattoriksi. Datakoordinaattorina virasto vastaisi viranomaisten välisestä yhteistyöstä ja avustaisi asetuksen soveltamspiiriin kuuluvia toimijoita siihen liittyvissä kysymyksissä. Luonnoksessa ehdotetaan uusia tehtäviä myös Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ja tietosuojavaltuutetun toimistolle. Kuluttaja-asiamies vastaisi tiedonantovelvollisuuksien valvonnasta silloin, kun kyse on tiedoista, jotka yrityksen on annettava verkkoon liitetystä tuotteesta tai sen liitännäispalvelusta kuluttajille ennen sopimuksen tekemistä. Tietosuojavaltuutettu taas vastaisi henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä valvontatehtävistä datasäädöksen osalta. Liikenne- ja viestintäviraston hyvä yhteistyö sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston että tietosuojavaltuutetun toimiston kanssa on olennaista. Kannatamme ehdotusta kansallisten toimivaltaisten viranomaisten asettamisesta ja työnjaosta.

Luonnoksen mukaisia uusia tehtäviä ei kuitenkaan ole mahdollista hoitaa Liikenne- ja viestintäviraston olemassa olevilla resursseilla. Uusien tehtävien hoitaminen riittävällä tasolla edellyttää viranomaisten lisäresursointia, mutta tätä ei luonnoksessa ehdoteta, vaan uudet tehtävät tulisi toteuttaa toiminnan sopeutuksella ja tehostuksella. Katsomme, että Liikenne- ja viestintävirastolle tulee osoittaa riittävästi resursseja, jotta se voi hoitaa nykyisten tehtäviensä lisäksi ehdotetut uudet valvontatehtävät. Myös muiden eri virastojen työntekijöiden osaamisesta tulee pitää huolta, kun uusia tehtäviä määrätään hoidettaviksi.

Datasäädöksen mukaan seuraamuksista ja niiden täytäntöönpanosta säädetään kansallisella tasolla. Seuraamusten tulee olla tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia. Tällaisia voivat olla huomautukset, varoitukset, velvoite korjata virhe tai laiminlyönti, kielto tai hallinnollinen seuraamusmaksu. Ehdotamme, että esityksessä tuotaisiin selkeästi esille se, että määrättävän seuraamuksen tulee olla oikeasuhtainen suhteessa tapahtuneeseen rikkomukseen. Datasäädöksen soveltamisen piiriin kuuluville yrityksille ei ole voinut muodostua uuden asetuksen mukaisia, vakiintuneita datan käyttöön liittyviä toimintatapoja. Ottaen huomioon, että datasäädös on aivan uusi ja sangen monimutkainen säädös, on tärkeää, että valvonnan lähtökohtana tulee ensisijaisesti olla ohjaus ja neuvonta ja että hallinnollisen seuraamusmaksun tulee olla viimesijainen keino.

Luonnoksessa esitetään yrityksille ja muille oikeushenkilöille seuraamusmaksuksi enintään neljä prosenttia seuraamusmaksupäätöstä edeltävän tilikauden vuotuisesta EU:n laajuisesta liikevaihdosta. Mielestämme ehdotus on korkea ottaen huomioon, että datasäädös on yrityksille uusi. Seuraamusmaksun käyttöönottoa ehdotetaan laajasti datasäädöksen velvoitteiden rikkomisesta. Hallinnollisen seuraamusmaksun enimmäismäärän tulisi kuitenkin liittyä datasäädöksen vastaisen teon tai laiminlyönnin vakavuuteen. Esimerkiksi ehdotetun neljän prosentin seuraamusmaksu, joka koskisi liisaaajia, myyjiä ja vuokraajia tiedonantovelvoitteen rikkomisesta, on hyvin korkea ottaen huomioon kyseisten toimijoiden mahdollisuus vaikuttaa kyseiseen dataan. Aikaisemmasta lainsäädännöstä löytyy mahdollinen toimintamalli, sillä yleisen tietosuoja-asetuksen eli GDPR:n hallinnollisen seuraamusmaksun osalta seuraamus määräytyy portaittain niin, että tiettyjä velvollisuuksien rikkomisesta voidaan määrätä alempi, esimerkiksi enintään kahden prosentin seuraamusmaksu.

Aalto-Setälä Minna
Keskuskauppakamari